



Před 130 lety, 5. ledna 1888, byl operou Richarda Wagnera *Mistři pěvci norimberští* zahájen provoz v budově dnešní Státní opery, tehdy **Novém německém divadle** (Neues deutsches Theater). Nový divadelní stánek si nechala vystavět pražská německá obec v reakci na nedávno otevřené české Národní divadlo i z důvodu stále vyšších požadavků na divadelní provoz, jimž dosavadní německá scéna – v té době již sto let staré Stavovské divadlo – plně nedostačovala. Novorenesanční

budova s neorokokovým hledištěm, koncipovaná dle plánů vídeňských architektů Ferdinanda Fellnera a Hermanna Helmera, nepředstihla Národní divadlo co do uměleckého výrazu, zato však přinesla Praze



Hermann Helmer



Ferdinand Fellner

jevištními parametry a kapacitou hlediště největkorysejší divadelní prostor, který si svoje kvality podržel dodnes. Divadlo ve své historii neslo šest různých pojmenování vyplývajících z měnících se politických a společenských poměrů: za druhé světové války to byla **Německá opera** (Deutsches Opernhaus), po válce již v českých rukou **Divadlo 5. května**, **Velká opera 5. května**, **Smetanovo divadlo** a **Státní opera Praha**, od roku 2012 pouze **Státní opera**.



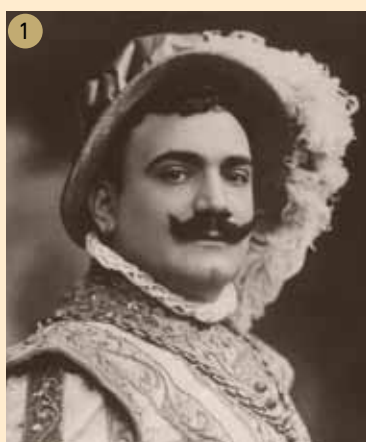
1888-1938 / Nové německé divadlo

V počátku vedl Nové německé divadlo (Neues deutsches Theater) výjimečný a pro charakter a renomé divadla rozhodující ředitel Angelo Neumann (1838–1910). Za jeho éry dosahovala úroveň divadla evropských kvalit zejména zvaním význačných pěveckých hvězd, pořádáním Májových slavnostních her a v neposlední řadě širokým repertoárem zaměřeným na uvádění novinek. Neumann vynikal v objevování talentů a stál za pozdějšími kariérami řady významných umělců. Třebaže jako bývalý pěvec věnoval největ-

ší pozornost opeře, v divadle se hrála i činohra, opereta a balet. Krátce po Neumannově smrti se vedení opery ujal skladatel a dirigent Alexander Zemlinsky (1871–1942), jehož šestnáctileté působení v čele souboru patří k nejšťastnějším údobím divadla. Ve třicátých letech sehrál podobnou úlohu na místě šéfa opery Georg Széll (1897–1970). Právě v tomto období se Nové německé divadlo v Praze stávalo díky svému demokratickému charakteru asylem pro umělce, kteří v sousedním Německu kvůli svým pokrokovým postojům či



rasovému původu už nebyli žádoucí. Vývoj politických událostí před podepsáním Mnichovské dohody, klesající návštěvnost a s tím spojené finanční problémy vedly v září 1938 k ukončení činnosti divadla.



1888-1938 / Nové německé divadlo



- 1) Enrico Caruso jako Vévoda mantovský v *Rigolettovi*
- 2) Divadelní cedule z Májových slavnostních her 1904 s hostováním Enrica Carusa
- 3) Cedule z hostování Nellie Melby v *La traviatě* (1900)
- 4) Angelo Neumann
- 5) Reklamní tablo fotozávodu M. Klemfner s kabinetními snímky umělců Nového německého divadla
- 6) Maria Müller v roli Evy v *Mistrech pěvcích norimberských*; kariéra zpěvačky začala v roce 1921 v Praze a dospěla na nejpřednější světové scény a festivaly
- 7) Cedule ke světové premiéře opery Eugena d'Alberta *Nížina* (Tiefland) (1903)
- 8) Častý operetní host z Vídně, Mizzi Zwerenz
- 9) Hostující Erik Schmedes jako Parsifal (1914)
- 10) Benjamino Gigli hostoval v německé opeře jako Rudolf v *Bohémě* (1934)
- 11) Alexander Zemlinsky na kresbě Emila Orlika
- 12) Hostující Kirsten Flagstad v úloze Isoldy (1936)
- 13) Hostující tenorista Giacomo Lauri-Volpi jako Radames v *Aidě* (1936)
- 14) Malovaný prospekt s exotickou krajinou od Parcivala de Vry

1939-1945 / Německá opera



V prvních letech nacistické okupace Československa sloužilo divadlo pouze příležitostným hostováním operních či baletních souborů ze zahraničí a souboru německé opery z Moravské Ostravy. Počátkem roku 1940

bylo v Berlíně rozhodnuto o částečné renovaci budovy a divadlo se začalo označovat jako Německá opera (Deutsches Opernhaus). Stálý provoz byl obnoven až zřízením vlastního operního souboru od sezony 1942-43,

v další sezoně tu souběžně působil operní soubor z Duisburgu, který následkem válečných událostí přišel o svůj domicil v Německu. V sezoně 1944-45 byla nařízením protektorátní vlády všechna divadla uzavřena.



1) Program k opeře *Don Giovanni* v provedení hostujících umělců z Berlína, Mnichova a Vídně (1941)

2) Snímek z hostování milánské La Scaly s baletem *Kouzelný kráček* (1941)
3) Snímek z vlastní produkce opery *Žebravý student* (1942)

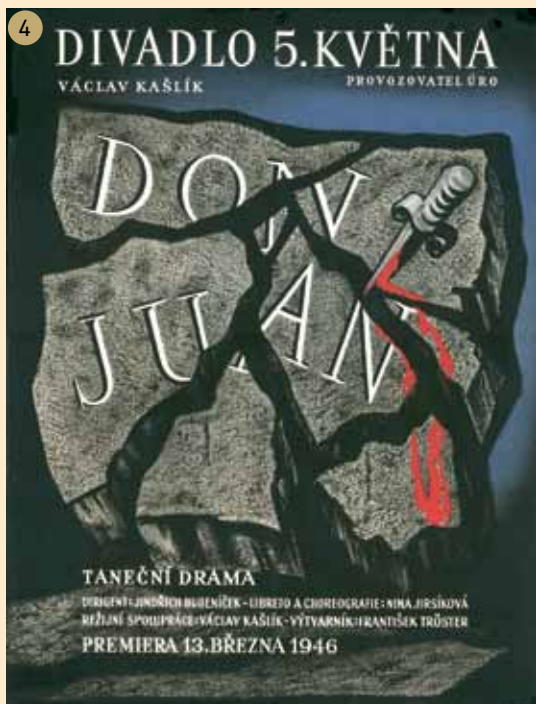
4) Snímek z inscenace opery *Lohengrin* v nastudování souboru z Duisburgu (1943)
5) Max Lorenz jako Tristan při hostování opery z Drážďan (1941)

1945-1948 / Divadlo (Velká opera) 5. května



Po válce zahajuje v uvolněné budově poprvé svou činnost české divadlo nazvané na počest nedávných revolučních událostí Divadlo 5. května. Rozhodující význam pro jeho směřování mají osobnosti ředitele Aloise Háby (1893–1973) a prvního šéfa opery, skladatele, dirigenta a režiséra Václava Kašíka (1917–1989). Divadlo zrozené z nadšení, jak na ně vzpomínají pamětníci, disponuje samostatným činoherním a operním souborem, po první sezoně se

však oba soubory rozcházejí a osamostatněný operní soubor (včetně baletu) začíná od srpna 1946 hrát pod názvem Velká opera 5. května. Na profilování divadla v originální průbojnou scénu s novými inscenačními postupy se významně podílí scénograf Josef Svoboda (1920–2002), který zde nastupuje svou později světovou kariéru. Nadějný rozlet mladého avantgardního kolektivu končí v roce 1948 shora nařízenou fúzí s Národním divadlem.



- 1) Alois Hába
- 2) Václav Kašík
- 3) Josef Svoboda
- 4) Plakát k provedení Kašíkova baletu *Don Juan* (1946)
- 5) Snímek Svobodovy scénografie k Prokofjevově opeře *Maškaráda* (Zásnuby v klášteře) (1947)

- 6) Scénický návrh Josefa Svobody k Ostrčilově opeře *Kunálově oči* (1945)
- 7) Snímek z inscenace *Prodané nevěsty* ve výpravě Josefa Svobody (1946)
- 8) Snímek z inscenace Hábovy čtvrttónové opery *Matka* (1947), v popředí Milada Musilová a Rudolf Vonásek

1948-1992 / Smetanovo divadlo



Divadelní budova, od roku 1949 přejmenovaná na Smetanovo divadlo, slouží pod egidou Národního divadla zejména uvádění velkých operních a baletních titulů světového repertoáru a skýtá vhodné prostorové podmínky pro pravidelná hostování uměleckých souborů z domova i ze zahraničí. V letech 1967-73 prochází generální rekonstrukcí, mezi lety 1976 a 1983 přebírá částečně repertoár z rekonstruovaného Národního divadla. Po listopadu 1989 sílí hlasy volající po opětovném osamostatnění divadla a začíná přípravný proces k naplnění tohoto záměru.



- 1) 22. 10. 1983 se na scéně Smetanova divadla dočkala svého 3 000. provedení *Prodaná nevěsta* ve výpravě Karla Svobodského
- 2) Karel Svoboda (čtvrtý zleva) s umělci při slavnostním představení
- 3) Snímek z baletu *Marná opatrnost* (La fille mal gardée) z hostování Anglického královského baletu (1966)
- 4) Cedule ke světové premiéře opery Bohuslava Martinů *Mirandolina* (1959)
- 5) Saská státní opera z Drážďan hostovala ve Smetanově divadle s operou *Tristan a Isolda* (1976)

1992-2011 / Státní opera Praha

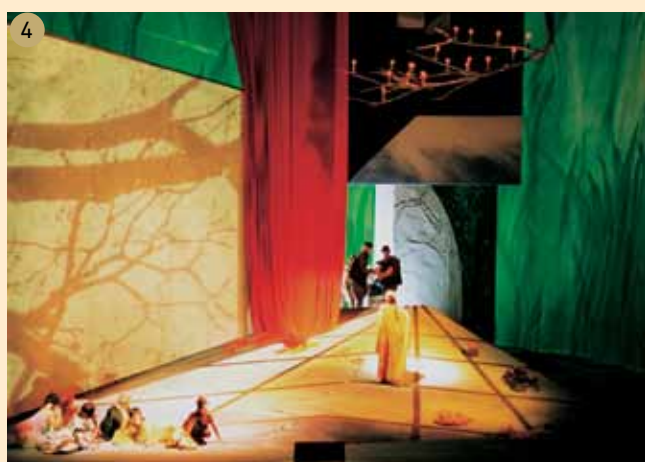


1. dubna 1992 divadlo znovu nabývá samostatnost. Pod názvem Státní opera Praha otevírá cestu k uvádění oper v originálních jazycích a jako první v republice začíná využívat titulkovacího zařízení. Na scéně Státní opery Praha se objevují nová díla ve světových premiérách a další tituly v premiérách českých. K dramaturgickým počínům patří mj. cykly oper na stejné téma, Francouzský projekt tří oper tří století nebo cyklus Bušení do železné opony pro začínající operní komponisty. Státní opera Praha stála za vypsáním mezinárodní skladatelské soutěže Nová opera pro Prahu k roku 2000, kdy byla Praha vyhlášena evropským městem kultury. Ke společenské prestiži Státní opery Praha přispělo obnovení tradice Plesů v Opeře, jakož i otevření divadla dalším společenským událostem, namnoze charitativně zaměřeným. Nedílnou součástí divadla je i vlastní, postupně budovaný baletní soubor.



- 1) 1. 9. 1992 udělila Státní opera Praha čestné členství pěvkyni Jarmile Novotné
- 2) K významným hostům Státní opery Praha patřila Anja Silja jako Kostelníčka v premiéře *Její pastorkyně* 20. 9. 1996 (na snímku s Natálií Romanovou)
- 3) Státní opera Praha se zasloužila o renesanci opery Hanse Krásky *Zásnuby ve snu* (*Verlobung im Traum*), jejíž partitura byla po léta neznámá (na snímku Anda-Louise Bogza a Antonie Denygrová, 1994)
- 4) Vystoupení Edity Gruberové na Plesu v Opeře v roce 1994
- 5) Ples v Opeře

1992-2011 / Státní opera Praha



1. ledna 2012

Z důvodu efektivnějšího využití uměleckého a ekonomického potenciálu obou pražských operních scén a za účelem snížení nákladů na jejich samostatný provoz dochází usnesením vlády k opětovnému spojení

Státní opery Praha s Národním divadlem. Budova Státní opery je od počátku sezony 2016-17 z důvodu rekonstrukce uzavřena s plánovaným zpřístupněním na podzim roku 2019.

- 1) Vypsání mezinárodní soutěže na Novou operu pro Prahu 2000
- 2) Snímek z vítězné opery *Faidra* Emila Viklického se světovou premiérou 20. 9. 2000
- 3) Arrigo Boito: *Nerone*, česká premiéra 12. 12. 1998
- 4) Paul Dukas: *Ariana a Modrovous* (Ariane et Barbe-bleue), premiéra 31. 5. 2001 v rámci Francouzského projektu tří oper tří století

- 5) Snímek z opery Vladimíra Wimmera *Jelizaweta Bam*, provedené 25. 11. 2001 v rámci cyklu Bušení do železné opony
- 6) Snímek z tanečního ztvárnění Smetanovy *Mé vlasti* s premiérou 8. 12. 2005
- 7) Benjamin Britten: *Smrt v Benátkách* (Death in Venice), česká premiéra 26. 2. 2009

Tisk k 130. výročí Státní opery
© Národní divadlo

Koncepce: Tomáš Vrbka
Fotografický materiál: Dokumentační středisko Státní opery Praha,
Archiv Národního divadla
Grafický design: Martina Dubská
Sledujte aktuality o rekonstrukci Státní opery na webu:
www.statnioperavrekonstrukci.cz